

MEMO 09-09-2022

Aan : Bestuurders Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid
Van : Henk Klapwijk, adviseur gezondheid en milieu, arts medische milieukunde
Datum : 9 september 2022
Onderwerp : Update over PFAS (poly- en perfluoralkylstoffen) en gezondheid:
Uitzending Zembla over PFAS in moedermelk

Sinds najaar 2015 zijn er in onze regio zorgen over de uitstoot van PFAS door Dupont/Chemours in Dordrecht. Door de recente uitzending van Zembla zijn deze zorgen opnieuw aangewakkerd.

Recente adviezen

- Juni 2021 adviseerden RIVM en GGD niet meer te eten uit moestuinen binnen 1 km van Chemours Dordrecht. In aanvulling daarop adviseerde de GGD uit voorzorg: eet met mate (niet te vaak, niet te veel) uit moestuinen tussen 1 en 4 km van het bedrijf.
- Juni 2021 liet het RIVM weten dat mensen in Nederland te veel PFAS binnenkrijgen via voedsel en drinkwater.
- 5 september 2022 werd in een memo informatie gedeeld over de resultaten van vervolgonderzoek naar de risico's van PFAS in gewassen uit moestuinen tot 15 km van het bedrijf.
- **In deze memo d.d. 9 september 2022**
Reactie van RIVM en GGD op de vooraankondiging van en de uitzending zelf van Zembla op 8 september over PFAS

Aanleiding

Op 8 september 2022 heeft Zembla aandacht besteed aan de uitstoot van PFAS. Voor de steekproef van de Vrije Universiteit van Amsterdam (VU) die in de uitzending van Zembla wordt genoemd, is moedermelk van tien moeders in de omgeving van Dordrecht geanalyseerd op de aanwezigheid van PFAS. Naar aanleiding van de vooraankondiging op 5 september en de daaruit voortvloeiende mediaberichten over het vóórkomen van PFAS in moedermelk en de risico's daarvan, zijn bij de GGD meerdere vragen binnengekomen van met name verloskundigen. Zij wilden o.a. weten of moeders wel of niet door konden gaan met het geven van borstvoeding.

De GGD heeft op 6 september aangegeven dat er geen aanleiding is om het geven van borstvoeding af te raden of de duur van het geven te verkorten. Dit lichten we hieronder toe. Desalniettemin is het wenselijk dat de hoeveelheid lichaamsvreemde stoffen in moedermelk lager wordt. De uitzending van Zembla onderstreept de noodzaak van het terugdringen van de uitstoot van PFAS.

PFAS in moedermelk

Herkomst PFAS

PFAS kan worden opgenomen via voedsel, drinkwater, lucht en consumentenproducten. Hoeveel PFAS iemand binnenkrijgt, en hoeveel daarvan in de moedermelk terecht komt, kan verschillen per persoon. Op basis van de steekproef van de VU, is het niet mogelijk om conclusies te trekken over de herkomst van de PFAS in de moedermelk. Dit wordt ook beaamd door de VU in hun statement van 7 september: "Ook kan niet worden vastgesteld of deze Nederlandse vrouwen een hoge of lage concentratie in hun melk hebben, omdat er weinig bekend is over de hoeveelheid PFAS in moedermelk in Nederland."

PFAS-gehalte en gezondheidskundige normen

De in de pers verschenen artikelen en de vooraankondiging van het programma stelden dat baby's in de omgeving van Chemours via moedermelk gemiddeld tien keer meer PFAS binnenkregen dan wat volgens de gezondheidskundige norm van de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) veilig is. Echter, de EFSA heeft in 2020 bij het afleiden van deze norm ook een maximaal acceptabele concentratie PFAS in moedermelk berekend. Die is 133 nanogram/liter. Daarmee is in de vooraankondiging van Zembla geen vergelijking gemaakt. De VU heeft op 7 september via een statement laten weten welke vergelijking wel gemaakt moet worden: "De gemiddelde hoeveelheid totaal gemeten PFAS was ongeveer 77 nanogram/liter. [...] Bij deze concentratie worden geen nadelige effecten verwacht van PFAS in moedermelk op het immuunsysteem van jonge kinderen."

Berichten in pers en uitzending Zembla

De aankondiging van Zembla heeft zorgen en onzekerheid veroorzaakt bij (aanstaande) ouders. De GGD begrijpt de onrust die is ontstaan, maar benadrukt dat voor de voeding van zuigelingen borstvoeding nog steeds de eerste keus is. De GGD pleit desondanks wel voor verlaging van PFAS in het milieu; het RIVM zegt hierover: "Het streven is dat de hoeveelheid lichaamsvreemde stoffen in moedermelk lager wordt. Om PFAS in moedermelk te verlagen is het nodig dat mensen voor langere tijd minder blootgesteld worden aan PFAS. Nederland zet zich in voor een Europees verbod op de productie en het gebruik van PFAS."

Conclusie

De GGD sluit zich hiermee aan bij de conclusies van de VU en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Bij de gevonden concentraties worden geen nadelige effecten verwacht van PFAS in moedermelk op het immuunsysteem van jonge kinderen. De gemeten PFAS concentraties in de steekproef van de VU geven geen aanleiding om te adviseren het geldende borstvoedingsadvies aan te passen.